

Geweld achter de voordeur bij leden van 1%motorclubs

Janine Janssen is lector Veiligheid in afhankelijkheidsrelaties aan de Avans hogeschool in Den Bosch en hoofd onderzoek van het Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld (LEC EGG) van de Nationale Politie in Den Haag.

Motorclubs (mc's) mogen zich tegenwoordig in een grote belangstelling verheugen, althans dat deel van die clubs dat in verband wordt gebracht met criminele activiteiten. Deze zogenoemde 1%mc's zijn het exclusieve domein van mannen. Het zijn echter geen gesloten en kuise kloosterordes. De mannelijke leden hebben vaak ook vriendinnen, vrouwen en gezinnen. Over deze vrouwen en de mate waarin het lidmaatschap van een dergelijke mc doorwerkt op het gezinsleven weten wij echter heel weinig.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen twee soorten mc's: die van de liefhebbers van motoren en die clubs waarvan de leden zich weliswaar op motoren verplaatsen, maar die zich in feite openlijk buiten de maatschappij plaatsen (Barker, 2005). Het verhaal gaat dat, nadat er in 1947 op een evenement in het Amerikaanse Hollister vechtpartijen tussen motorrijders en de politie uitbraken, een bestuurder van de *American Motorcyclist Association* (AMA) zich zou hebben laten ontvallen dat 99% van de motorrijders nette mensen waren. Hoewel de AMA bekend is met deze uitspraak, schijnt deze vereniging overigens geen aanwijzingen te hebben dat een dergelijke uitspraak ooit door een vertegenwoordiger van de AMA is gedaan, maar dit terzijde.¹

Waar of niet waar, die vanwege zijn eenvoud aantrekkelijke *quote* is een eigen leven gaan leiden, omdat een snelle rekensom immers leert dat dan 1% van de motorrijders niet deugt. Al snel werd '1%-er' een geuzennaam voor de clubs die buiten de wet opereerden. Tegenwoordig worden die clubs in de literatuur ook wel *Outlaw Motor Cycle Gangs* (OMG's) genoemd. Sinds 2012 spreekt het ministerie van Veiligheid en Justitie ook wel over *outlaw bikers* en *outlaw bikerclubs*. Blokland et al. (2014) hebben terecht opgemerkt dat deze motorrijders strikt formeel niet 'buiten de wet zijn gesteld' en dat zij zelf de term '1%-er' gebruiken. Bekende

grote 1%mc's in Nederland zijn onder meer de *Hells Angels*, *Satudah* en *No Surrender*.

Zoals gezegd heeft de politie een grote belangstelling voor deze groepen, die met allerhande vormen van zware criminaliteit, georganiseerde misdaad en geweld in verband worden gebracht. In een verkennend onderzoek naar 601 personen die door de politie geïdentificeerd zijn als leden van 1%mc's, blijkt dat we inderdaad niet met padvinders te maken hebben: acht van de tien 1%mc-leden hebben een strafblad en een op de vier kan met meer dan tien veroordelingen aangemerkt worden als veelpleger. Een derde is één of meerdere keren gedetineerd geweest. In totaal bleek 47,3% ooit veroordeeld te zijn geweest voor een geweldsdelict (Blokland et al., 2014).

Het leven buiten de mc

Wat dat geweld betreft is het echter opvallend dat we weinig te horen krijgen over geweld in het private domein. Over dat familieleven weten we überhaupt amper iets. We moeten het in Nederland doen met uitspraken van leden en hun familie in de media. Zo vertelt Ria Wagener, weduwe van de vermoorde *Hells Angel* Moon Wagener, dat buitenstaanders zich niet realiseren dat leden ook nog een ander leven leiden: "Een heel gewoon familieleven (...) Als ik vertel dat ik gewoon vijf dagen werk als vertaalster, krijg ik verbaasde reacties. Maar tot de dood van Moon vormden wij een normale familie: vader, moeder en zoon. Ik werkte, Moon was thuis. Hij sportte elke dag en at gezond. Een heel trotse vader. Hij bracht ons zoontje naar school. Daar stond hij in zijn *colours* (het versierde clubjack) tussen de moeders bij het hek."²

Naar de positie van vrouwen rond deze clubs is in Nederland nog nooit onderzoek gedaan.³ Werden zij bijvoorbeeld aangetrokken door het aura van gevaarlijkheid – zie voor criminologische verklaringen van de aantrekkingskracht van gevaarlijke mannen ook Van San, 1998 – of stapte hun man pas in georganiseerd verband op de motor toen het stel al lang *gesetteld* was? Sporadisch wordt er aandacht aan deze vrouwen besteed in de media.⁴

“ De leden leiden soms ook nog een heel gewoon familieleven ”

De personen op de foto's hebben niets met de beschreven casus van doen.

Eercodes, geweld en familie

De praktijk leert echter dat op dit private terrein belangrijke vragen liggen. Raken club gerelateerde conflicten het familieleven van leden? Uiteraard heeft de gewelddadige dood van clubleden gevolgen voor hun nabestaanden. Maar kunnen vrouwen en kinderen ook doelwit worden naar aanleiding van clubproblemen? Veelzeggend is in dit verband deze uitspraak van een lid van de *Mon-gols*, een mc die in conflict verwickeld is met de *Hells Angels*: “Ik woon in de buurt van drie chapters met Angels. Ik moet aan mijn vrouw en kinderen denken.”⁵

Hoewel de volgende uitspraak van een lid van *Satudarrah* aan duidelijkheid niet veel te wensen overlaat, weten we eigenlijk weinig over de manier waarop in de praktijk prioriteiten worden gesteld: “Mijn kindje komt natuurlijk op één. Maar de club komt daarna (...) Je vrouw kan je verlaten. Maar je broeders verlaten je nooit.”⁶

En hoe zit dat dan omgekeerd? Heeft geweld in de familiekring invloed op het reilen en zeilen binnen de mc? Nu de 1%ers in het kader van veiligheidszorg zoveel aandacht krijgen, komt er ook wel eens een vraag binnen bij het Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld (LEC EGG) van de Nationale politie. Wie alleen al eens rondkijkt en de verschillende sites van de mc's bezoekt, komt veelvuldig vocabulaire tegen dat de indruk wekt dat er onder de *bikers* iets leeft in de geest van eercodes. Niet alleen het gebruik van het woord ‘eer’ – vaker overigens het Engelse equivalent *honour* – maar ook een term als ‘broederschap’⁷ – en natuurlijk de Engelse woorden *brother* en *brotherhood* – duidt op het voor bij eercodes niet te onderschatten belang van groepsdruk: gedrag van een individu straalt op het imago van de gehele groep, dus moet de groep waken over het gedrag van haar individuele leden, waarbij eigenrichting niet geschuwd wordt (Janssen, 2008).⁸

Peter Nelles, coördinator bij het LEC EGG, vertelt in dit verband het volgende: “Zelf ben ik zo bij twee zaken betrokken geraakt. In beide gevallen zochten collega's hulp bij ons

centrum omdat ze in een lastig parket zaten, nadat er geweld was gepleegd tegen de vrouw van een lid van een 1%mc. Na enig onderzoek bleek het in beide gevallen echter om huiselijk geweld te gaan. Mijn indruk was, dat die eer en dat groepsproces vooral iets was dat binnen de mc speelde en dat vrouwen daar in principe niet bij horen, die staan daar buiten.”

“Dat betekent natuurlijk niet, dat die vrouwen dan niets te duchten hebben. Want beide keren merkte ik ook dat collega's hoopten via die vrouwen meer inzicht te kunnen krijgen over wat er zich binnen die mc afspeelt. Je kunt wel zeggen dat bepaalde gedragscodes zich beperken tot de actieve mannelijke leden van zo'n club, maar ik wil niet uitsluiten dat als een vrouw daadwerkelijk uit de school klappt en het duidelijk is dat zij de bron is, dat haar dat niet in dank wordt afgenomen. Vanuit mijn werk rond eerzaken ben ik er altijd op bedacht dat mensen eigen rechter kunnen gaan spelen.”

Nu wordt in onderzoek en aanpak van georganiseerde misdaad al langer gepropageerd om de informatiepositie van vrouwen te onderkennen (zie bijvoorbeeld Kleemans et al., 1998)⁹, maar Nelles geeft in dit verband nog een belangrijke waarschuwing mee: “Bij het LEC EGG zijn we vooral gericht op geweld in de kring van gezin en familie. Vanuit die ervaring vind ik dat je ook oog moet blijven houden voor de kwetsbare positie van vrouwen en kinderen.”

Lian Smits, directeur van Kompaan en de Bocht, een grote opvanginstelling in Brabant met een gespecialiseerde afdeling voor slachtoffers van eengerelateerd geweld, beaamt wat Nelles zegt en voegt toe: “Met geweld uit naam van eer hebben wij hier veel ervaring. Ook weten wij een en ander van vrouwen die door familie of relaties contacten hebben met georganiseerde misdaad. Daar zullen vast ook eercodes spelen, maar dat is toch niet helemaal hetzelfde. Om een goede veiligheidszorg te bieden, is het wel belangrijk dat wij begrijpen wat er zich thuis allemaal afspeelt en tot op welke hoogte onze cliënten betrokken zijn bij criminaliteit. De vraag is natuurlijk of er uit die hoek ook dreigingen zijn te verwachten.”

Een stem uit de vrouwenopvang

Om meer te weten te komen over de specifieke veiligheidsvragen waar vrouwen of ex-partners van 1%mc-leden mee te maken krijgen, leg ik mijn oor te luisteren bij een andere grote instelling voor vrouwenopvang. Een manager wil graag met me spreken maar niet met naam en toenaam genoemd worden: “Ik vind dit een belangrijk onderwerp, waar ik graag over wil praten, maar ik wil echt niet dat bekend wordt in welke instelling ik werk. Dat is niet omdat ik of mijn collega’s bang ben, maar omdat we niet willen dat ons geheime adres bekend wordt. We moeten voorkomen dat vrouwen die hier hun toevlucht zoeken, zich niet meer veilig voelen en niet meer durven te komen. De laatste vier, vijf jaar – ik durf dat niet precies te zeggen – zie ik hier jaarlijks vier tot vijf vrouwen binnenkomen. Ze komen trouwens niet alleen bij ons terecht, maar natuurlijk in opvanginstellingen en *safe houses* in het hele land.”

De partners van deze vrouwen, of beter gezegd hun aanstaande exen, zijn gelieerd aan verschillende 1%mc’s. De reden voor hun opname in de opvang heeft niet direct te maken met een dreiging vanuit de mc. De manager licht dit verder toe: “In al die gevallen die ik gezien heb, gaat het om huiselijk geweld. Het feit dat die man lid is van een club maakt het moeilijker om weg te gaan. Wat ik vooral hoor is dat vrouwen bang zijn om weg te gaan omdat ze er beducht op zijn dat de club ze dan gaat zoeken. Hoe reëel die angst is, durf ik niet te zeggen. Ik krijg de indruk dat het vaak iets is, waar zo’n man mee schermt, dat-ie veel vrienden heeft en zo. Maar of de kameraden van die club ook daadwerkelijk van zo’n dreigement op de hoogte zijn en daar achter staan, daar heb ik werkelijk geen idee van.”

“Hoewel we dit dus niet zeker weten, nemen we de angst van de vrouwen zeer serieus. Zo melden we altijd aan de politie dat er een vrouw is opgenomen met extra dreiging, zodat we aanvullende bescherming krijgen. Ik moet er overigens ook bij zeggen dat ik mij niet kan heugen dat wij ooit als opvang dreigementen van zo’n mc hebben ontvangen, maar ik weet natuurlijk niet hoe de ervaringen elders in het land zijn.”

Een vrouw aan het woord

De voormalige partner van Karin¹⁰ en de vader van haar kinderen is lid van een 1%mc. Als ik Karin aan haar keukentafel spreek over haar ervaringen, begint zij met uit te

leggen dat ze niet is gevallen voor de charmes van een stoere rauwdouwer van een mc:

“Met mijn ex ben ik ruim tien jaar samen geweest. Toen we elkaar net kenden en een relatie kregen, zat hij nog niet bij een mc. Daar werd hij pas lid van toen onze relatie al tegen het einde aanliep. In zijn jonge jaren had hij een tijd in het leger gezeten.¹¹ Nadat hij daar weg was gegaan, miste hij de broederschap die daar bij hoorde. Hij kon moeilijk aan ander werk komen omdat hij ondertussen ook een strafblad had. Al met al kan je stellen dat hij zijn draai niet kon vinden. Door lid te worden van een mc hoopte hij weer wat van die kameraadschap terug te krijgen. Ik moet er eerlijk bijzeggen dat hij ook lid werd in de hoop om op die manier – weliswaar illegaal – toch geld te kunnen verdienen. Met de kinderen ben ik wel eens naar een familiedag van de club geweest en ik moet echt zeggen dat ik daar plezierige herinneringen aan heb. Dan pakt zo’n mc echt uit en de kinderen worden in de watten gelegd.”

Familiedagen zijn overigens geen fenomeen dat exclusief aan deze mc kan worden toegeschreven, maar een bekende traditie bij veel mc’s.

Voordat Karins ex de gelederen van een mc ging versterken, waren er al problemen thuis. “Hij kon ontzettend kwaad worden en dan vielen er ook klappen. Toen hij lid werd van een mc, kon ik daar eerst mee leven. Ergens hoopte ik dat hij beter in zijn vel zou gaan zitten en dat ik dan minder last van zijn woedeaanvallen zou hebben. Maar daar heb ik me helaas op verkeken. Voorheen zag ik het aankomen als hij agressief werd, maar toen hij bij de mc ging, veranderde hij enorm. Ik vermoed dat hij in die periode ook drugs is gaan gebruiken. Sinds hij helemaal opging in de mc, werd zijn gedrag voor mij minder voorspelbaar.”

De ex-van Karin heeft het ver geschopt binnen de mc, dat vertellen de talrijke *patches* op zijn hesje. *Patches* zijn insignes die niet alleen aangeven van welke club de drager lid is, maar die ook iets vertellen over positie en verworvenheden binnen de mc, kortom het cv in die kringen.

Dan komt het einde van hun relatie nabij. Karin heeft besloten om er een punt achter te zetten omdat ze de jaren van geweld zat is en zich steeds meer zorgen maakt over de veiligheid van haar kinderen. “Na het zoveelste incident was voor mij de maat vol. Ik moest stoppen en verder met mijn leven, vooral ook voor de kinderen. Dat viel echter niet goed bij hem. Hij begon me te bedreigen, dat de jongens wel eens langs zouden komen, dat soort praat. Dat maakte mij enorm bang.”

Stickertjes

Wat Karin zo angstig maakte, was het feit dat zij niet goed in kon schatten hoe reëel het dreigement van haar ex was: “Bij die bewuste mc hebben vrouwen niks in de melk te brokkelen. Je man zit daarbij en jij hoort bij die man, maar je hebt niks van doen met de interne zaken van de club. Als vrouw ben je dus een buitenstaander en daarom wist ik eigenlijk niet wat ik ervan moest denken toen hij mij bang begon te maken met een bezoekje van de clubleden om maar te

“ De politie leek meer geïnteresseerd in de mc dan in het huiselijk geweld ”

Foto: ANP, Remko de Waal

voorkomen dat ik bij hem weg zou gaan. Zouden ze dat werkelijk doen? Ik had echt geen idee.”

Het is overigens ook nooit zover gekomen dat Karin belaagd werd door de mc. Sterker nog, een broeder, een kameraad, die ook lid is van deze mc, wist haar te vertellen dat haar ex onthaald is op een stevig pak rammel naar aanleiding van zijn gewelddadige behandeling van Karin. De vraag is echter of deze straf een uitwerking is van opvattingen of codes binnen de mc of dat het hier vooral een actie van een kwade vriend betrof.

In Nederland is nog nooit systematisch onderzocht hoe de leden van 1%mc's over man-vrouwverhoudingen denken, maar de observaties van Karin lichten een tipje van de sluier op: “Ik heb wel eens op een feest gezien dat een man tegen de vrouw van een ander stootte, die vent kreeg toen buiten van de andere clubleden een pak slaag, want die vrouw was niet van hem. Die enkele keer dat ik zelf bij een feest was, waren er blote vrouwen aanwezig. Als de vrouwen van de clubleden er waren, dan hadden die blote danseressen stickers op hun tieten. Ik neem aan dat ze die niet droegen als wij vrouwen er niet bij waren. Verder wisten we natuurlijk wel dat de mannen vaak privéclubs samen bezochten.”

Informant

Hoewel de norm is dat vrouwen buiten de clubzaken worden gehouden, is het lang niet altijd zo dat vrouwen helemaal geen notie hebben van wat er allemaal gaande is. “Weet je,” zegt Karin, “bij mij vertelde hij echt honderd uit, ik heb zelfs nog vaker tegen hem gezegd ‘laat dat nou, dat wil ik allemaal niet weten’, maar daar was bij hem geen houden aan. Ik heb geen idee hoe dat bij de anderen clubleden thuis was. Met de andere vrouwen had ik weinig contact. Maar goed, zelf was ik niet blij met al die verhalen van hem. Hij zat bij die club en niet ik, dus wilde ik er verder ook niks mee te maken hebben.”

“Ik kwam trouwens in een moeilijk parket op het moment dat ik naar de politie stapte en aangifte wilde gaan doen van huiselijk geweld. Ik kreeg heel sterk het gevoel dat de politie meer geïnteresseerd was in wat ik zou kunnen vertellen over de mc dan in de aanpak van het huiselijk geweld.

De Criminele Inlichtingen Eenheid had interesse in me en verder werd mij afgeraden om aangifte te doen. In verband met de veiligheid van mijn kinderen en mijzelf heb ik gezegd dat ik niet van plan was om informant te worden. Zoals ik al zei: ik hoor niet bij die mc, dus daar wil verder ook niks mee van doen hebben. Ik heb er wel nog steeds spijt van dat ik geen aangifte heb gedaan.”

Een nieuw leven

Invallende probeert Karin een nieuw leven op te bouwen. “Voor deze episode in mijn leven heb ik een hoge prijs betaald. Met mijn kinderen heb ik mijn huis achter gelaten, verschillende periodes in de vrouwenopvang gezeten en ook mijn familie en werk achtergelaten. Nu woon ik aan de andere kant van het land. Ik probeer mijn ex zoveel mogelijk te vermijden, dat is de reden waarom ik verhuisd ben. Ik doe ook helemaal niks meer met sociale media, want ik moet er niet aan denken dat hij er achterkomt waar ik nu woon. Helemaal kan je de banden niet doorsnijden, want je hebt ook kinderen samen, en vooral om hen hoop ik dat het ooit nog eens anders wordt. Ik maak me trouwens ook zorgen, want iedereen weet dat hij gek is op zijn kinderen en ik ben bang dat dat hem ook kwetsbaar maakt. Zijn kinderen zijn zijn een plek om hem te treffen.”

“Sinds kort is er weer een nieuwe man in mijn leven. Een maatschappelijk werkster in de opvang vroeg aan mij: ‘Is deze ook van een mc?’ Waarop ik meteen vanuit de grond van mijn hart zei: ‘Nee, dat nooit meer.’ In mijn geval is het huiselijk geweld echt niet door de mc ontstaan, maar de situatie thuis is wel ingewikkelder geworden toen mijn ex lid werd, daar begin ik dus niet meer aan.”

Tot slot

We weten vrij weinig over het leven van vrouwen en gezinnen van de leden van 1%mc's. De praktijk leert dat geweld in de private sfeer niet per se hoeft voort te komen uit het lidmaatschap van een dergelijke mc, maar dat het de aanpak van geweld achter de voordeur wel beduidend moeilijker kan maken. Het is aan te bevelen dat in het kader van veiligheidszorg niet alleen aan de mogelijk interessante

informatiepositie van vrouwen wordt gedacht, maar dat de aandacht toch vooral gericht wordt op de aanpak van het geweld in het gezinsleven. Als een van de meest voorkomende vormen van geweld in onze samenleving is het niet teveel gezegd dat huiselijk geweld immers ook een vorm van zware criminaliteit is. Of zoals de eerder aangehaalde manager het formuleerde: “Het is voor iedereen lastig om een nieuw bestaan op te bouwen na huiselijk geweld, ik gun het deze vrouwen zo dat ze die extra ballast van angst voor de mc van zich af kunnen werpen. Dan blijft een nieuwe start nog moeilijk genoeg.” <<

Literatuur

- Barker, T., One percent bikers clubs: A description. *Trends in Organized Crime*, 9(1), 2005: 101-112.
- Blokland, A., Soudijn, M., & Teng, E., We zijn geen padvindsters. Een verkennend onderzoek naar de criminele carrières van leden van één procent motorclubs, *Tijdschrift voor Criminologie*, 3(3), 2014: 3-28.
- Hopper, C. B., & Moore, J., Women in outlaw motorcycle gangs, *Journal of Contemporary Ethnography*, 18, 1990: 363- 387.
- Janssen, J., *Je eer of je leven. Een verkenning van eerzaken voor politieambtenaren en andere professionals*, Den Haag: Stapel & De Koning, 2008.
- Joans, B., *Bike Lust: Harleys, Women, And American Society*, Madison: University of Wisconsin Press, 2001.
- Kleemans, E.R., E.A.I.M. van den Berg & H.G. van de Bunt, *Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Rapportage op basis van de WODC-monitor*, Den Haag: WODC, 1998.

San, M. van, *De aantrekkingskracht van ‘gevaarlijke’ mannen*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, 2009.

Noten

- 1 http://ijms.nova.edu/November2005/IJMS_Artcl.Dulaney.html
- 2 <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1548132/2005/11/29/rsquo-Brothers-voor-brothers-Niks-van-gemerkt-rsquo.dhtml>
- 3 Zie ter vergelijking in het buitenland bijvoorbeeld: Hopper & Moore, 1990 en Joans, 2011. Lees ook dit interview over feiten en fictie rond vrouwen en mc's met Joanne Wilde over feiten en fictie rond vrouwen en mc's, die zelf een aantal vrouwen geïnterviewd heeft: <http://www.heroesandheartbreakers.com/blogs/2014/01/fact-or-fiction-women-in-motorcycle-clubs>
- 4 Zie bijvoorbeeld: http://www.telegraaf.nl/vrouw/actueel/20444878/_De_waarheid_van_een_Hells_Angels_dochter_.html; <http://cult.tpo.nl/2014/06/03/toch-geen-vrouwen-chapter-voor-surrender/>
- 5 <http://www.nrc.nl/nieuws/2014/11/07/beruchte-motorclub-mongols-opent-filiaal-in-amsterdam/>
- 6 <http://www.trouw.nl/tr/nl/5009/Archief/article/detail/3680547/2014/06/28/Satudarah-zorgen-voor-elkaar-dat-was-thuis-niet-zo.dhtml>
- 7 Zie ook de vergelijking in dit interview door Nourdeen Wildeman met leden van *No Surrender* over het begrip ‘broederschap’ in de Islam en de multiculturele samenleving en de ideeën hierover binnen de kringen van *No Surrender*: <https://wijblijvenhier.nl/22434/no-surrender-99-toewijding-geen/>
- 8 Zie in dit verband ook paragraaf 2.5.2 over interne straffen bij 1%mc's in een intern stuk van de KLPD uit 2010 over de *Hells Angels* en andere 1%mc's, dat overigens op internet vrij toegankelijk is: http://web.archive.org/web/20120513143505/http://politie.nl/KLPD/Images/dnr%20rapport%201mcs%20in%20nederland%202010_tcm35-765659.pdf
- 9 In het in voetnoot 9 genoemde rapport wordt verwezen naar het *Thema-boek MotorcycleGangs* van de KLPD/CRI van de hand van Hagen uit 1999, waarin aandacht voor het belang van de informatiepositie van vrouwen rond mc's wordt benadrukt in het kader van opsporing.
- 10 Omwille van de privacy wordt hier een andere naam gebruikt.
- 11 Een militair verleden is niet uitzonderlijk in de kringen van mc's. In een brief van de toenmalige Minister van Veiligheid en Justitie, de heer Opstelten, van 24 november 2014 aan de Tweede Kamer, spreekt de bewindsman wel uit dat hij lidmaatschap van een OMG onverenigbaar acht met een overheidsfunctie. In die brief wordt melding gemaakt van 43 personen die zowel een overheidsfunctie bekleden als lid zijn van een OMG op de peildatum 16 juni 2014. Onder hen waren er 27 in dienst van defensie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28684-424.html>

“ Ik gun het deze vrouwen dat ze die extra ballast van angst van zich af kunnen werpen ”